

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ'NİN "YEŞİL BELLEĞİ"

Ağaçların kültürel miras ve belleğimizin oluşması açısından önemini kavrayıp, onları yakından tanıma amacıyla 'Yeşil Bellek' Projemizi 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde hayata geçirdik. Çevresel sürdürülebilirlik açısından da büyük bir öneme sahip olan projemizde, ağaçların varlığını kanıksamak yerine onları daha çok sahiplenmemize aracı olma düşüncesiyle yola çıktık.

İstanbul'un önemli tarihi parklarından Yıldız Parkı'nın hemen yanında yer alan Üniversitemiz yerleşkesi, bulunduğu konum itibarıyla hem İstanbul'un hem de Boğazın önemli yeşil alanlarına komşuluk eden bir konumdadır. Boğazın maviliğine eşlik eden İstanbul'un yeşil florasına katkıda bulunan Üniversitemizin ağaçlarını tanıtan 'Yeşil Bellek' projesi, ağaçları koruma bilinci kazandırmanın yanı sıra Üniversitemizin bulunduğu şehre kattığı değerin de altını çizecektir.

Proje kapsamında yerleşkemizin ağaçlandırılmasında ve korunmasında önemli emeği olan Üniversitemiz öğretim üyelerinden Prof.Dr. Yaman ÖZTEK, yine pek çok değerli bitkiyi bizlerle buluşturan ve onlara gözü gibi bakan Prof.Dr. Birol CAYMAZ ve Üniversitemizin ilk kadrosunda yer alan ve ağaç sevgisini bildiğimiz Doç.Dr. Nazlı ÜLBAY AYTUNA ile 2022 yılının Mayıs-Haziran aylarında bir sözlü tarih çalışması gerçekleştirdik. Metinde kullanılan görsellerin önemli bir kısmı ise 26 Haziran 2022 tarihine ait.

Aşağıda söz konusu çalışma kapsamında bu üç öğretim üyemizin tarihsel süreç içinde Üniversitemizin bahçesindeki ağaçlarla ilgili anıları, bahçeyi güzelleştirmekteki çabaları, o ağaçlarla ilgili hissettikleri ve onların yaşamlarındaki yeri ile ilgili olarak Proje Yürütücüsü Prof.Dr. İnci ÇINARLI'ya görüşmeler esnasında aktardıklarını okuyabilirsiniz. Görüşmelerin videosunu da GSÜ kurumsal web sitesinden izleyebilirsiniz.

Üniversitemizin kuruluşundan bu yana İletişim Fakültesinde görev yapmakta olan Doç.Dr. Nazlı ÜLBAY AYTUNA, aynı zamanda da ortaokul ve lise eğitimini Ortaköy yerleşkesinde alan, 120 devresinden bir Galatasaray Lisesi mezunu. Ağaç sevgisini ve ilgisini bildiğimiz Nazlı Hoca ağaçların kendisi için ne ifade ettiğini sordüğümüzda şöyle cevap veriyor:

"Mitolojide, metaforik anlatımda ağaç her zaman yaşam ile ilişkilendiriliyor. Dilek ağacı diyoruz, hayat ağacı diyoruz, soy ağacı diyoruz... Ağaçlar aslında sessiz durdukları için fark etmekte zorlandığımız ama çok güçlü ve direnç gösteren canlılar. O yüzden de anlatıları var. Bu anlatıları tarihte gördük, sanatta, edebiyatta. Ağaç benim için yaşam demek."

"Ağaç demek, benim için yaşam demek."

İşte Nazlı hocanın o 'yaşam' diye tanımladığı; yani akademik ve idari personelimiz ile öğrencilerimizin her gün yanlarından geçtiği, kimi zaman gölgesinde dinlendiği, soluduğumuz

havayı temizlemeye ve zihinsel dinlenmemize katkı sağlayan ağaçlar bahçemize “nasıl, ne zaman geldiler, hik yeleri nedir, bize ne hissettiriyorlar?” sorularına cevap arayalım.

27 yılı aşkın bir süredir Üniversitemizin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) İşletme Bölümünde öğretim üyesi olarak görev almış olan Prof.Dr. Yaman ÖZTEK, aynı zamanda 2014-2022 yılları arasında Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü olarak görev yaptıktan sonra 2022 yılı haziran ayında emekliye ayrıldı. Yaman hocamız üniversitemiz yerleşkesinde yer alan 250'nin üzerindeki ağacın hatırı sayılır bir bölümünü, yanı sıra pek çok çiçek ve bitkiyi şahsi ilgi ve çabalarıyla Galatasaray Üniversitesine kazandırdı. Yerleşkenin florası denilince akla gelen isim olan Yaman Hoca, dönemin Rektörü Prof.Dr. Ethem TOLGA'nın (2008-2015) bahçeye diktiğı İngiliz papatyalarını beğenmesi üzerine, ilgi ve merakını yerleşkemiz bahçesine aktarmaya başlamış. Ethem hocanın izniyle bir ‘saray bahçesi’ olarak ele aldığı yerleşkemiz bahçesinde diğ er ağaçlarla uyum içinde olmak kaydıyla daha önce olmayan zeytin, Bolu elması,

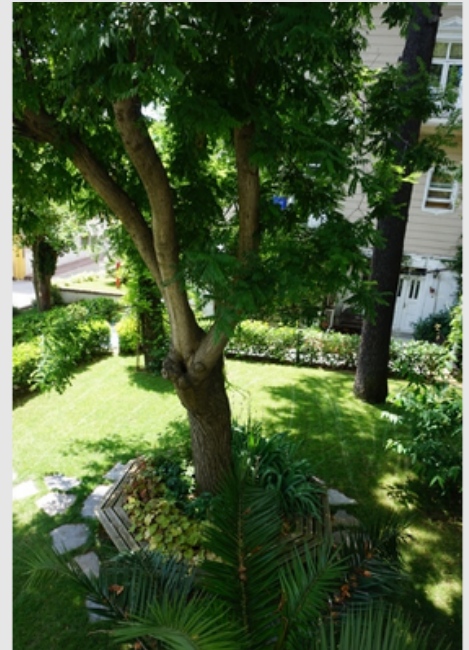
Trabzon Hurması ve portakal fidanı getirdiğini ve Tektirdiğini ifade ediyor. Yaman Hoca, diktiğı ağaçlarla ilgili bilgi verirken onlarla iletişimini de şöyle anlatıyor:

“[...] meyveleriyle hem öğrencilere hem de çalışanlara fayda yaratır diye düşündüm. Çünkü o sıra etraf karışmış, orada savaş var burada başka bir şey var. Allaha şükür biz onların meyvesine muhtaç olmadık ama bir kış günü karların arasında fark ettim; Yıldız Bahçesindeki yeşil papağanlar gelip benim diktiğim zeytin ağacının zeytinlerini yiyorlardı. Çok hoşuma gitti ağaçlar bir işe yaradı. Bir de ön bahçede bir tane ağacımız kurudu. Kuvvetle muhtemel lise döneminden kalma büyük bir ağaçtı. “Bu ağacı keselim” diye bah çıvan arkadaş bir gün geldi bana ricada bulundu. “Hocam bu pislik yapıyor dalları falan kırılıyor” diye. Ben de belediyeden bir uzman getirdim. Onlar da kesilmesi gerektiğini söylediler. Valla hiç içime sinmiyordu. Ben de bah çıvan  mer arkadaşça dedim ki; “Sen hiç sıkılmadan bir hafta bunun dibinde hortumu açık bırak bakalım.” Bir hafta sonra ağaç patladı. Bugün etrafında oturma şeyi var. Böyle daire şeklinde bank yapıldı. Ve o ağacı her geçtiğimde “Benim sayemde burada duruyorsun” deyip böyle ağaçla (Görsel 1 ve 2: Japon soforası) arada sırada şakalaşıyoruz tabii.”

"Benim sayemde burada duruyorsun."

Görsel 1

Görsel 2

1995 yılından bu yana Üniversitemiz İİBF Siyaset Bilimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapan Prof.Dr. Birol CAYMAZ ise 23 Ocak 2013 tarihindeki yangınının Üniversite bahçesine olan ilgisinde nasıl bir dönüm noktası olduğunu şöyle anlatıyor:

“Bahçeye ve bitkilere özel bir merakım var ama aslında [...] saray binası yanmadan önce kullandığım ofiste; denize bakan bir ofiste oturuyordum. Orada çok fazla çiçeğim vardı. Hepsinin yanması beni fena halde üzdü. Sadece çiçekler değil kitaplar da gitti. Çok fazla kitabım da vardı. Bir süre kendime gelemedim. Daha sonra; nasıl olduğunu ben de bilmiyorum, kendimi bahçeye verdim.”

Birol hoca yangından sonra, kara tarafında şimdi öğrenci kulüplerinin bulunduğu sekili alanda inşaat malzemeleriyle karışmış bir parça toprağı temizleyip ıslah ettiğini, bisikletle Baltalimanı'ndan kum ve toprak taşıdığını anlatıyor. Orada hem süs bitkileri, çiçekler, hem de aromatik bitkiler yetiştirmeye başladığını aktaran Birol Hoca, o süreçte öğrencilerin kendisini elinde eldivenleriyle, bahçe aletleri ile gördüklerinde bazen el salladıklarını, bazen de “Hocam yardım edelim mi” diye yanına geldiklerini hatırlayarak şöyle devam ediyor:

“Nasıl olduğunu ben de bilmiyorum, kendimi bahçeye verdim.”

“Beraber lale soğanı diktik arkadaşlarla veya daha başka işler yaptık. O süreçte, mesela Sosyolojiye o yıllarda başlamış bir öğrencim vardı. Benim öğrencim değil ama orada bahçede tanıştık. Mersinli, Mersin kökenli. Babasının da bahçesi var. “Hocam meraklıysanız babam fide göndersin” dedi. Üç avokado fidesi geldi kargoyla Mersin'den. Onlardan bir tanesi biraz ileride şurada duruyor (Görsel 3). İkisini kaybettik. Yani birisi böyle ayak altında ezildi. Birisi çalındı diye düşünüyorum ben. İzi yok yani. Üçüncüyü kurtardım ve buraya taşıdım. Aslında kütüphanenin arkasında duruyordu. Ve bu yıl da... Büyük bir mutluluk... İlk kez çiçek açtı ve meyve verdi. Üzerinde böyle minik minik avokadoları olan bir avokado ağacımız var.”

Görsel 3

Prof.Dr. Birol CAYMAZ, Üniversite bahçesine Japonya'dan getirip diktiği fidanları anlatırken bizleri de bahçe ile haşır neşir olmaya çağırıyor:

"Japonya'dan yenilmeyen bir portakal cinsi var. Japonlar böyle havuz gibi banyolarda banyo yapıyorlar [...] Senenin bir ayında o portakalları kesip banyolarına koyuyorlar. İnanılmaz parfümlü bir portakal. Yenilmiyor fakat kokusundan yanında durulmaz diyoruz ya, öyle bir portakal. Öyle bir ağacım var. Onun yanında yine kendi yetiştirdiğim bir avokado var. [...] Yapabilirsiniz siz de isterseniz. İçeriden çıkan çekirdeğe üç tane kürdan saplıyorsunuz ve suda bekletiyorsunuz. Bir süre sonra çatlıyor ve kökleşiyor. Sonra saksıya alıyorsunuz ve bir süre sonra saksıdan toprağa indiriyorsunuz."

Japonya ve
Fransa'dan
GSÜ
bahçesine

Görsel 4

Birol Hoca, Japon limonu (Görsel 4: Yuzu) diye bilinen bu narenciye'nin haricinde yine Japonya'dan getirerek Üniversitemizin bahçesine ektiği Japon akçaağacının hikâyesini ise şöyle aktarıyor:

Görsel 5

"Aslında o süreçten önce de bahçeye diktiğim birtakım ağaçlar vardı. Bunlardan bir tanesi burada, biraz ileride, asansörün girişinde gördüğümüz Japon akçaağacı (Görsel 5). Bu aslında ikinci diktiğim akçaağaç oluyor. Bir tanesi, tam da bahsettiğim yangından sonra çok üzüldü ağaç ve öldü. Yaklaşık sekiz dokuz senelik bir ağaçtı. Japonya'da bir seyahatimde ormandan bebek olarak getirmiştım. On-on beş santimlik bir toprakta annesinin bıraktığı tohumlardan çıkmış bir akçaağaç aslında. O ölünce bunu buldum. Yine bir süre yetiştirdim. İşte bu da hesaplarsak neredeyse on senelik oluyor. Epeyce büyüdü. Her sene gövdesine bakarım, budamayı yaparım."

Yukarıda adı geçen ağaçların yanı sıra kendisi ile çekimi gerçekleştirdiğimiz ve hocamızın ofisinin bulunduğu Şükrü Sarı Binası'nın yan bahçesindeki süsen irislerin (zambak iris) de yine Birol Hoca tarafından Fransa'nın Lyon şehrine yedi-sekiz yıl önce okumaya giden kızı için tuttukları evin bahçesinden "aşırılan" iki soğana borçlu olduğumuzu öğreniyoruz.

Bahçenin bu kısmında yer alan şakayıkların tohumları da kendisi tarafından İzmir’den alınmış. Birol Hoca, Üniversite bahçesindeki ana giriş kapısına çıkan merdivenlerin aşağısında kalan bir alanda da hem süs bitkileri hem de aromatik bitkiler (biberiye, lavanta ve Japon mutfagında suşi yaparken kullanılan biftek otu / shiso) yetiştiriyor.

Prof.Dr. Birol CAYMAZ, toprakla uğraşmanın garantili olmadığını; bazen toprağın sizi gülümseten sonuçlar, bazen de ceviz büyüklüğünde yağan bir dolunun ertesinde üzücü sonuçlar verdiğini anlatıyor:

"O nedenle de bir yandan doğa ile mücadele ama aynı zamanda da doğa ile bir anlaşma, rıza hali. Doğanın verdiğine razı olmak gibi bir şey. Çok fazla beklentinizin olmaması gerekiyor. Ne verirse onu gülümseyerek karşılamamız gerekiyor. O nedenle de burada derse gidiyorum, geliyorum biraz bitkilerle uğraşıyorum. Sabah geliyorum birazcık bitkilerle uğraşıyorum, ders hazırlıyorum, arkasından derse giriyorum... Bu benim için hem kafayı dağıtma hem hobi; böyle bulunması zor bir şey aslında."

Ağaçlar kentsel çevrenin en önemli bileşeni ve biz İstanbullulara bir çalışma gününde mola verip de Üniversite bahçesine çıktığımızda ne hissettiriyor sorusunun cevabını aradığımızda Prof.Dr. Yaman ÖZTEK şöyle diyor:

"Valla eve gitmek istemiyorum! Kısa cevap bu. Çünkü huzur veriyor bir kere. Yani iş yerinde insanın ruhunu dinlendiren bir olgu ağaç. Bir güzellik aslında ağaç. Güzel bir şeye bakıyorsunuz. Yani dolayısıyla; kiminin çok güzel kokuları var. Mesela bir portakal ağacının (Görsel 6) yanından geçmek ne kadar hoş bir sürpriz. 'Yani böyle güzel bir koku birden nereden geldi?' diyorsunuz. Bence en kıymetli parfümden daha güzel kokuyor."

"İş yerinde insanın ruhunu dinlendiren bir olgu ağaç."

Görsel 6

Doç.Dr. Nazlı ÜLBAY AYTUNA ise ağaçların kendisine hissettirdiklerini şu sözlerle tanımlıyor:

"Yani bütün kötü senaryolarda biliyorsunuz, ağaçların olmadığı bir senaryo vardır. Yani ağaç benim için; yaşamı hissetme, nefes alma, bir şekilde onların gücünden beslenme [...] Yani bu bir farkındalık. Ben İstanbulluyum doğma büyüme. Dolayısıyla bu İstanbul'un doğal dokusu benim için normaldi. Ne zaman ki bunun dışına çıktım, yani bir Güney Afrika ziyaretim olmuştu eşimin işi dolayısıyla, bir süre orada yaşadım. O zaman ağaçların kendi kelimeleri, kendi anlatıları olduğunu fark ettim. Yani aslında, düşündüğümüz kadar da sessiz tanık değiller. Onlara dikkatli bakabildiğimiz zaman; onların söyleyecekleri var, onların anlatıları var."

'Mots des Arbres':

"Onların söyleyecekleri, anlatıları var."

"O yüzden de oradan döndükten sonra da İstanbul'un ağaçları üzerine bir, aslında ilk benim de bir sosyal medya hesabım bunun üzerine olsun diye bir projem vardı. İstanbul'daki ağaçların kelimelerini ifade edeyim, anlatayım, biraz ağaçları tanımlayayım... Bunu istedim ama maalesef beceremedim ama hala daha benim sosyal medya hesabım 'Ağaçların Kelimeleri': 'Mots des Arbres' olarak kaldı."

Prof.Dr. Yaman ÖZTEK, Üniversitemizin bahçesine şimdiye dek 420 ağaç fidanı ve çalı bitkisi getirdiğini ifade ediyor. Bu ağaç ve çalı bitkilerinden bir kısmı zaman içinde sökülmüş, bir kısmı ise 2013 yılındaki yangında ne yazık ki kaybedilmiş. Yaman hocamız yangının ağaçlarımıza verdiği zararı aktarırken, sürdürülebilirliğin önemine de dikkat çekiyor:

"2 manolya, 3 tane limon servi vardı ve hepsi yandı. Ben bunların hesabını tutmuyorum. Önemli olan kaybettiklerinizi çok fazla dikkate almadan bu işi sürdürmek lazım. Çünkü öğrenciler de güzel bir yer görsünler. Yani "şu çınarın altında pazarlama sınavına hazırlanmıştık hatırlıyor musun?"; öyle bir cümlede o çınarın kullanılmış olması keyifli bir durum. Mesela arka taraftaki bahçemiz, bizim yukarıdaki yerleşkenin arka bahçesi bakımsız durur. Ama oraya ben sürpriz olarak 35 tane çam diktim. 5 tane de ikiz çam var. İnşallah birileri bu çam ağacını budayayım deyip ikizin bir tarafını kesmez çünkü; çok nadir bilinen bir çam o. Böyle bir gövdeden çıkıp Y şeklinde ikiz çam. Ve orada da 8 ya da 9 tane zeytin ağacı olması lazım (Görsel 7). Zeytin ağacı bütün ağaçlar içerisinde havayı en çok temizleyen ağaç ve en uzun yaşayan ağaç. [...] Hatta havayı temizlemesi açısından da çok güzel bir ağaç türü."

"Şu çınarın altında pazarlama sınavına hazırlanmıştık hatırlıyor musun?"

Görsel 7

Yaman Hoca, bahçedeki ağaçları yedekleme amacı ile bahçedeki türlere benzer ağaçlar getirmeye özen gösterdiğini belirtiyor. Bahçemize 22 tane ıhlamur fidanı diken hocamız bu ıhlamur ağaçlarının hepsinin erkek olduğunu, dolayısıyla çok fazla ıhlamur vermediğini, bir hata yaptığını ama 3-4 tane dişi ıhlamur ağacı fidanı getireceğini de ifade ediyor. Buna rağmen mayıs ayında yerleşkenin kara tarafının çok güzel ıhlamur koktuğunu da sözlerine ekliyor ve “var mı var” deyip olanını korumanın yeterli olmadığını, geleceği düşünmek gerektiğinin altını çiziyor.

Doç.Dr. Nazlı ÜLBAY AYTUNA, Yeşil Bellek Projesini çok önemli bir çalışma olarak nitelendiriyor ve ağaçlarımızın Üniversitenin tarihsel sürecine, gelişimine, dönüşümüne bir kültürel mirasla tanıklık etmiş olmalarının önemine vurgu yaparak şöyle devam ediyor:

“Fark etmekle birlikte koruma bilinci, onlara saygı gösterme bilinci de başlamış olacak.”

“Bizim fark etmemiz, korumamız gereken bir kültürel mirasımız. Şimdi Galatasaray kimliğinde bu kültürel miras kavramı çok değerlidir. Yani biz önemli bir tarihin üzerine kurulmuş bir kurum olarak kültürel miras bizim için çok önemli bir değer. Ağaçlar da bu mirasın yani kültürel mirasın önemli bir parçası. Siz bunu fark etmemizi sağladınız. Bu çalışma o anlamda benim için çok değerli. Hepimizin bunu fark etmesi... Bu fark etme lafının önemli olduğunu düşünüyorum. Her şey fark etmekle başlıyor. Onların sessizliği arkasındaki anlatıları ve kelimeleri fark etmekle başlıyor. Sizin bu çalışmanız sayesinde de hem öğrencilerimiz için hem de bizler için, burada yaşayan, burada var olan hepimiz için bu fark etme süreci başlamış olacak. Tabii ki fark etmekle birlikte koruma bilinci, onlara saygı gösterme bilinci de başlamış olacak diye düşünüyorum.”

Yaman Hoca da Yeşil Bellek Projesinin var olanın kayıt altına alınması gerekliliği ve topluma katkı açısından önemini şöyle ifade ediyor:

“Bence çok önemli. Her şey kayıt altına alınmalı. Bu kötü bir niyet beklentisi ve ona karşılık bir önlem olarak değil; bu bir arşivleme. Dediğim gibi buradaki ağaç gitmiş olabilir, yıldırım düşebilir veya istemeden gelip bir araç çarpabilir. Her şey olabilir. Dolayısıyla o ağacın ne olduğunu bilip onun devamı için hangi ağacı koymamız gerekiyor onu bilmemizin çok büyük faydası var. Bir de unutmayalım ki biz aslında Beşiktaş ilçesinin sınırları içerisinde bir yeriz. Yani ben şunu söylemek isterim; bizim buradan atmosfere salmış olduğumuz artı oksijen diğer vatandaşlarımız için de bir fayda.”

“Bizim buradan atmosfere salmış olduğumuz artı oksijen diğer vatandaşlarımız için de bir fayda.”

Prof.Dr. Yaman ÖZTEK, “Üniversitemiz iç paydaşlarının sürdürülebilirlik kültürünü benimsemeleri ve içselleştirmeleri ve bu doğrultuda sürdürülebilir bir yerleşke hedefine ulaşmada iç ve dış paydaşlara ne söylemek istersiniz?” sorusuna ise şöyle cevap veriyor:

“Birincisi mevcut olan dokuya sahip çıkmak. Bu benim diktiğim ağaçlara sahip çıkılsın diye anlaşılmasın. Zaten tekrar edeyim; burası bir saray bahçesi. Yani Osmanlı o kadar güzel ağaçlar getirip burada o bahçeyi başlatmış ki... Mesela çoğunun pek adını bilmediği, Hayat Ağacı denilen bir ağaç var. Muhteşem bir yasemin kokusu... Şimdi mesela ben bu ağacı araştırdım. Yapraklarını kurutuyorlar, kuruduğu zaman yaprak dantel gibi oluyor ve Hindistan’da Hayat Ağacı yapraklarının üzerine motifler yapıyorlar. Yani böyle tablo gibi minyatür gibi satıyorlar bunları.

Şimdi böyle nadide ağaçlarımız var. Mesela bir tane porsuk ağacımız (Görsel 8) var. Böyle o kadar hoş bir meyvesi var ki... Tespîh tanesi gibi kırmızı, yani meyve verdiği zaman böyle yemyeşil bir ağaç, on iki ay yeşil, arada böyle kırmızı kırmızı noktalar var. Yani onu seyretmek bile hoş bir iş."

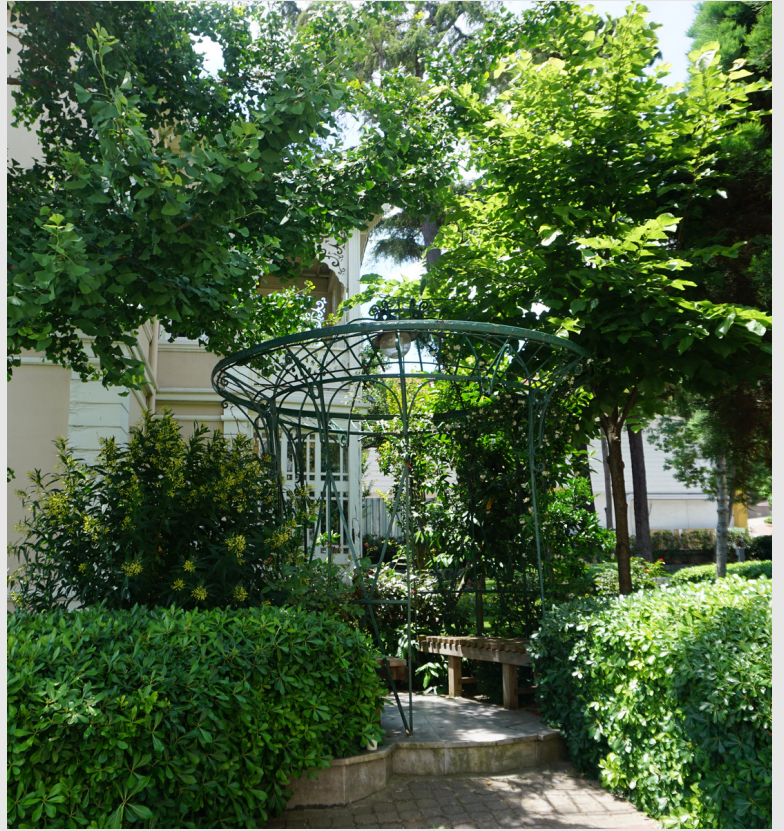
Görsel 8

Toplumda bir sürdürülebilirlik bilincinin gelişmesi için üniversitelerin bu konuda öncü bir davranış sergilemesi gerektiğini ifade eden Nazlı Hoca da özellikle Üniversitemizin konumu gereği çok özel bir üniversite olduğu için çok şanslı olduğumuzu belirterek buradaki sürdürülebilirlik bilincinin bölgeye de bir örnek olacağını, buraya bir katkı sunacağını belirtiyor.

GSÜ'nün toprakla, bahçe ile uğraşanlara verdiği desteği dile getiren Birol Hoca, öğrencilerimize de şöyle sesleniyor:

"Üniversiteye de aslında teşekkür etmem gerekiyor. Bana böyle bir imkân verdikleri için diyorlar ya... Üniversitemizde böyle bir imkân olduğu için... bana da "Ya sen bu toprağa karışma" diye kimse demedi. O nedenle Üniversitedeki arkadaşlara da bu anlamda teşekkürlerimi sunuyorum. Evet benim söyleyeceklerim bu kadar. Umarım öğrencilerimiz de böyle şeylere duyarak, hissederek, dinleyerek ilgi gösterirler."

GSÜ'nün 'yeşil belleği' biz paydaşlarının var olan ağaç ve bitkilerimizi daha çok sahiplenmemiz ve korumamız, kanıksamaktan ziyade yakından tanımamız ile güçlenecek ve gelecek nesillere aktarılacak. Bahçemizde görüşmek dileğiyle...

Fotoğraflar:

Mustafa ADA ve Kemal Efe GÜL (İletişim Fakültesi 3. sınıf öğrencileri)
M. Cem TÜMDAĞ (Stratejik İletişim Yönetimi Tezli YL Programı öğrencisi)
Prof.Dr.Birol ÇAYMAZ (İİBF Siyaset Bilimi Öğretim Üyesi) arşivi

Sunuş / Tasarım:

Prof.Dr. İnci ÇINARLI (İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi)